

BITVA U LIPAN

V NEDELI ráno dne 30. máje 1434 blížilo se vojsko jednoty německé v síle asi 18.000 bojovníků od Kouřim a Kolina chvátavě v áku válečném, až u Lipan a Hřb zastaveno vojskem panským ve hradbách vozových polem rozloženým. Na straně německé, neboli demokratické stála zejména král města česká: Zatec, Loupy, Slaně, Látošovice, Boleslav Ml., Dvůr, Trutnov, Jaromír, Hradec Kr., Mýto Vys., Čáslav, Kutná Hora, Kolín, Nymburk, Kouřim, Brod Český, Beroun, Písek, Vodňany, Sušice, Klatovy a Domažlice, z panského stavu jen Jan Roháč z Dubé, Sezima z Kumbátu, Jan z Bergova a Jan Kolba ze Zampachu. Přední výdeové byli Prokop Velký a Prokůpek. Na straně panské stáli všichni šlechtici, bez rozdílu náboženství, a tudíž pan Oldřich z Rožmberka se všemi témi, kteří císaře a papeže poslušni byli, tak dobře jako ti nehorlivější Husité, z měst pak jen Praha, Plzeň a Mělník, majíce asi 25.000 braných pohromadě, kterým velel Diviš Boček z Miletyna. Stáli proti sobě dvojí hradby vozové: německá 6-řadová, panská 11-řadová. Zdařilou lší válečnou došlo vojsko panské svrchovaného vítězství. Když vozový ák Táborů první udeřil na vojsko panské, dali se přední po krátkém boji v ústí, jako by uvedeni byli ve zmatek. "Běž! nepřítelé, běž!", volali Táboři radostným pokřikem a nejprve na vozích je stáhli se střelbou z děl a z pušek, potom vyskočili z vozů a dali se v útok prudký. V tom padla jim v bok lehká jízda, odtrhla je od vozů a vskočila do nich otvorem. Tu chvíli celé vojsko panské státno na zdánlivém útoku a Táboři stíhající jsouce voje nepřítelé a svými vlastními uvedení jsou ve zmatek největší. Velké vraždění nastalo, ve kterém klesla největší část jejich vojska, 13.000 mužů — jen 700 upadlo v zajetí, kterých velká část upálena jest ve stodolách. V největších sečí padl také Prokop Velký, Prokůpek a jiní hejtmánové nejdatnější...

Stříhla jedle blíže vesnice Lipan označovala o sudné místo, kde zahnul Prokop Velký. Nyní stojí tam pomník důstojný, z daleka viditelný. Jest to páskovcový kůžl s vrcholem zakrouhleným, na žulovém, čtyřbokém podstavci, celkem 11 metrů vysoký. Na straně k Lipanům vytesán je na kůžli kalich a pod ním deska s nápisem: Zde padl Prokop Velký, slavný vůdce Táborů, dne 30. máje 1434. Na straně opačné: Ó místo bezmnožného zármтку, přehořké slzy v proudech po věky tě budou omývat.

Velkolepá slavnost odhalení pomníku konána dne 4. září 1881 za přítomnosti 30.000 osob. Poámnou den, drobný déšť a sama příčina slavnosti rozhlily na celek zvláštní vážnou a zamklou náladu: místo veselých barev národních převládaly brvy červenočerné — husitské.

ZAVRHNĚTE ŠKAROHLIDSKÉ MYŠLENKY!

MŮZEME si těžko pomyslet, jaká muka zakouší ten, kdo slychá a je přesvědčen, že nemá zdraví a síly, poněvadž předkové jeho prohráli se na zdraví. Jest divu, že vůbec těží se jakémus zdraví při myšlenkách tak ochromujících.

Snad právě myšlenky tyto více jemu škodí nežli dědičnost sama. Tělo naše jest souborem milionů buněk, spolu těsně sepnutých a na sobě závislých, a nemůže na ně neúčinkovati vřelké zlé pomyšlení, špatná náhoda, nešťastná obráznost. Přirozeným stavem života je, aby byl celkem, kde všude spolu souhlasí. Každé porušení harmonie, každá nemoc a slabost jest něco nepřirozeného, naší pravé podstatě cizího a odporujícího.

Mnozí žijí nyní v horším ztrotočení než někdejší otroci. Podléhají i právanu, mokrým nohám, všemožným pověrám. Řekne-li tělo, že jest unaveno, nechájí všeho, až zase bude k činnosti ochotno, a nejvyšší povinnost i nejvyšší životní úkoly musí čekatí také.

Snad brzy nastane doba, kdy se budeme styděti, mluviti o nemoci nebo tělesné slabosti, neboť v tom spatřován důkaz, že jsme hřešili, alespoň myšlením, že jsme o jiných smýšleli nelaskavě, nespravedlivě, špatně, že jsme byli naplněni mstivostí nebo nenávistí, že jsme byli sobečtí anebo závistiví nebo nepoctivě obhlídli, jinými slovy, že jsme obětí sebeotrávy špatnými myšlenkami a pozbyli jsme vlády nad sebou.

Cheeme-li býti šťastni a zdraví, musíme býti dobří. Jiné jest k pravému štěstí a blahobytu není. Málo kdo jest si vědom, že neehává svým duchem neustále procházeti myšlenkám, náladám a vášním, jež způsobují nemoci. Za nelaskavý cit k bližním, za vřelku neharmonickou myšlenku nebo citový projev zaplatí tělesným rozladěním. Zdá-li se, kdy pomyslí, že lze vyfísti z tvého oblčjeje a z tvého zjevu, jaké myšlenky po léta procházely tvým duchem?

Swedenborg vyslovil to kdysi takto: "Každý člověk píše svůj život ve svém těle, andělé etou tento životopis z jeho tkaniva." Hrabivost, mstivost, sobeckost a žárliivost zanechaly v tobě stopy a myslíš-li, že to byly tajné myšlenky, přeče lze je z tvého vnějšku vyfísti. Vpravdě nic neuházíme zatajiti, co se v našem duchu děje, neb neustále vyzakujeme pravdu o sobě. Náš oblčjejí ukazuje rány a jizvy, jež tam zlé myšlenky zasadily — nám samotným, neboť jsou jako šípy, jež samy se vracejí a zabodávají se do toho, kdo je vyslal.

Zdravá mysl — zdravý život. Tělo musí se podobati duchu. Jsou-li naše myšlenky pravda, krásna, harmonie a láska, vřývají se v naše tělo. Plně zdraví tot mysl naplněná silou a zdravím.

Prosté a dětské etnosti opravdovosti a poctivosti pokládám za kofen všeho vznešeného a povaze člověka. Mluv jak myslíš, buď co jsi a spáčejí hlubky všeho druhu.

Obrázkový doprovod k současným událostem.

1.—Ranění američtí vojáci ukládáni jsou do vlaku Červeného kříže v základní nemocnici ve Francii, aby byli dopraveni do přístaviště a odtud domů. 2.—Strojová puška na policejním automobilu, řízeném bývalými vojáky, patrolujícími ulice v Lawrence, Mass., kde během stávky textilních dělníků došlo k výtržnostem. 3.—Dvě z členek ženských zemědělské armády v práci na 25-akrové farmě nedaleko Washingtonu.

Z VÝZVY ČESKÉHO SRDCE

DĚTSKÝ Odbor Pomocného výboru národního, Českého Srdece, jehož předsedkyní je Růžena Svobodová, zaslal nám k uveřejnění výzvu krajanům americkým o pomoc. Z úpenlivé této prosby uveřejňujeme některé části:

V posledním čísle amerického časopisu "Komenský" z r. 1915, který sem cenzura omylem již propustila, byla napsána věta, které se oko zdráhalo uvěřiti: "Češi budou svobodnou republikou." Ne-dovídali jsme se, co se v Americe děje, co pro nás krajané chystají, ale hluboká neumofitelná víra byla v nás: američtí bratři na nás myslí, pracují pro nás, obírají nám věno do nové svobodné domácnosti! Nesnáší jsme mluvíti, skoro ani mysliti a naše tragédie byla z nejhroznějších. Čeští muži bojovali a umírali pro říši, kterou si přáli míti rozlíštinou. Naše pluky odesílaly do války s pláčem, vzdochem, doprovyky ke každému kroku a obklopeny strážníky. Ženy a děti zůstávaly v ochuzené a vydrancované zemi, kde se nám po těžko dobývaných soustech vracelo to, co nám bylo rekvisítem ve velkém úravní! Potravináské krámy byly a jsou zavřeny, visely na nich zámky, nebylo co prodávati, nebylo co jísti. Ú-mrtvost vzrůstala. Hrobníci musili přibrati pomoc-níky.

Obyvatelstvo dotrhávalo a dotrhává poslední sady, ženy stály na potravinových frontách v největších mrazech po celé noel. Lehounké hadičky na nich vlály v studeném větru, děti zmrzaly jim v nůšech na zádech. Čekaly na půl bochníku chleba vyrobeného z bronzé, nejedlé hmoty! Často po celonočním čekání odesílaly bez jediného sousta. Mléka již po léta v Praze není. Děti vyrůstají za těchto mučivých okolností. Jejich mladý život je jen zdoluhavým umíráním.

Matky chovaly se ve válece opravdu obětavě a vzorně. Chránily své děti, odřikaly si každé sousto. Dnes umírá jedna po druhé a churavějších sirot nám přibývá. Máme bídné, přepíchné nemocnice, dědičství po starém Rakousku, které pro nás nikdy peněz nemělo. Ženy a hlavně děti nemají ani kde žiti ani kde umřítí!

Dověděli jsme se nyní, jak velkolepým způsobem pracovali pro nás drazí bratři a sestry v Americe. Starali se o naši armádu, a jejich zásluhou mohlo naše československé vojsko nabídnouti bez peněžité podpory své služby vykupitelské dohodě. Naše srdce byla naplněna vděčností k Vám, kteří jste nás nezklamali. Však ani dnes ještě nemůžeme se obejti bez Vás a bez Vaší pomoci. Prosíme Vás, pomozte nám napravit, čím se na nás Rakousko provinilo.

V našich lékárnách není léků ani pro nemocnice ani pro obyvatele! Kdyby vypukly epidemie, by-

ly by následky katastrofální. Naše mlékárny jsou zavřeny. Kojící matky jsou vysíleny. Děti nedostatečně vyživovány. Není preparátů, jimiž by mohly děti býti příživovány.

Děti ani dospělí nemají prádla, statické děti nemělo kolik let kočili na těle. Jejich tělíčka byla oděna špinavými hadry, v největších mrazech potkáte na ulici bosé děti. Není osobního prádla, není ložního prádla a to nejen v rodinách, ale i v dobročinných ústavěch.

Cheeme si pomoci, cheeme zbudovati moderní stát, cheeme pracovati ze všech sil jako jste pracovali Vy za oceánem tvoříce svůj blahobyt jenom velkým povahovým úsilím. Až budou naše poměry urovnány, až budeme pracovati moel, nebudeme Vám nikdy obtíž. Budeme se od Vás učiti, jak hospodařiti silami a časem a jak z nich vytěžiti nejvíce.

Ale dnes je u nás jako po povodni. Je třeba od-straniti následky živelné katastrofy. Nemáme však k tomu prostředků a možnosti.

Prosíme Vás, myslíte ještě na nás, ujměte se nás, zachraňte nevinné děti, postarejte se o vřelivné preparáty, o prádlo, o léky.

Posíláme Vám výkaz práce Českého Srdece, abyste viděli, že jsme si pomoci chtěli. Ovšem, z ničeho pomáhati nelze.

Víme, že jdeme se svou prosbou k bratrům a že nebude oslyšena.

ZÁCPA

DOSPĚLÝ člověk má obyčejně za den (24 hod.) jednu stolici. O zácpě mluvíme tehdy, neděje-li se kálení v přestávkách pravidelných, a opovídá-li se při tom podobné zadrženi stolice různými obtížemi, ano i známkami chorobnými.

Obtíže takové jsou: tlak a pocit plnosti, nadmutosti v životě, zvláště po jídle, neuhutenství, pálení záhy, ano i bolestí hlavy, nespavost a všeobecná ochablost.

Je-li zácpa jediným a hlavním příznakem chorobným, mluvíme o tak zv. zácpě habituální. Mimo to však vyskytuje se zácpa jako průvodní a dočasný příznak při mnoha horečnatých a jiných chorobách, na př. mozkových, jaterních, srdečních, ledvinových. Je-li zácpa provázena horečkou, povšechnou slabostí, bolestmi hlavy, a trvá-li takový stav několik dnů, může bžeti o tyfus (hlavníčku). Při súžení střeva a částečné neprůchodnosti jeho, na př. u rakoviny, střídává se také zhusta tvrdší zácpa a úpornými průjmy.

U dětí bývá nežádoucí zácpa působena přikrmovááním dítěte látkami škrobovitými, které nebvávají v prvních měsících života dobře stráveny. Podobné u dětí umělé živých a dětí právě odstavených spočí-

Uprehčívci v Sibíři jdou si pro teplou vodu na čaj.

Sibířská železnice dopravuje již po řadu posledních měsíců uprechčívky před bolševickou záplavou do nítra země. Kečny, podobné oné, jež zázorněna je našim obrázkem, je možno viděti podél celé linie. Ruští lidé jsou velkými pijáky čaje a na všech stanicích slázejí, aby získali teplou vodu pro svůj čaj.

vá často příčina úporné zácpy v příliším požívání mléka kravského, v překrmováni. Upraví-li se řádně strava, míjí obyčejně zácpa sama sebou. V tom směru účinné jsou (dle Jacobihho) polévky ovesné jako přísada k mléku. (Odvary z krup — známé krupovky — působí naproti tomu opačně: zastavují průjmy.)

U velkého počtu lidí není vůbec spojena zácpa s příznakem zvláště nepříjemným; jindy však bývá to stav velmi ohávaný. Nemocní léčí se obyčejně (zhusta — hohuel — ke své škodě!) smil, používajice na vlastní vrub, bez všelkého odůvodnění spousty léků a specialit, dryádníky vychvalovaných, ač hlavní věci jest v každém případě zjistiti příčinu zácpy. Jenom na tom základe lze potom docíliti úspěšného léčení.

Léčení zácpy vyžaduje tudíž odborného ošetření od případu k případu; vždy jest však především nutno správně upravení životosprávy, při čemž nezbytny jsou pohyblivá procházky, koupele, těloevik i hojně pití vody. Dobrým a neškodným prostředkem léčebným jsou různé soli (hořká, karlovarská) a léčebné přípravky z kořene rebarborového. Mimo to jest důležité, aby každý nemocný navykal si v určitou hodinu k vyprázdnění střeva (defekaci) přistupovati.

Při počátečních obtížích ze zácpy vznikajících lze usnadniti stolici klystérem; vstříkuje se studená neb vlažná voda, k níž obyčejně přidáváme některé látky dráždivější (olej, síl, ocet). Nejobyčejnější klystér hotoví se z odvaru heřmánkového s přidávkem lížce oleje a malé lžičky soli.

Obyčklá zácpa žádá dále vhodné upravení potravy (jídelného listku). Nedoporučují se těžké moučniny, nesnadno stravitelná masa, hrách, brambory, černá káva; dovoleny jsou: masa lehká, bílá (kuře, holubě), jídla mléčná, čerstvá zelenina (řepa, kapusta, saláty), ovoce syrové a jako kompoty upravené.

DÁVENÍ A ZVRACENÍ

Při pravidelných poměrech bývá tlačen zažitý pokrm tlakem svalstva žaludečního k vratníku (pylorus, ústí žaludku) a odtud do prvé části střev (dvanáctníku). Někdy stáhne se žaludek najednou, moeně a obsah jeho vyprazdňuje se ústy; toto vše méně rychle vyprázdnování obsahu žaludečního ústy ven nazýváme zvracením čili dávením.

Hmoty vydávané obsahují tedy to, co tvořilo právě obsah žaludeční; pokrmy napolo strávené neb i nestrávené, hlen, žluč, krev a j. — Proto jest vždy důležité, nehovati až do příchodu lékařova obsah vydávaný, jakožto cenou pomůeky a vodítka k rozpoznání stávající nemoci.

Vzniklá dávení jen z přeplání žaludku pokrmem nebo nápojem, jest zjevem sic nepříjemným, ale chvilovým, zdraví valně nepoškozuje.

Jindy však jest zvracení častěji se opakuje zjevem chorobným, jehož příčiny mohou býti velmi rozmanité.

Děti — čím jsou mladší — tím častěji zvracejí, nežli dospělí. V prvních 2 až 3 měsících života bývá zvracení u dětí následkem přesyceení; blinkání. Zvláště snadno zvraceí dítě právě nakojené, bylo-li jim prudejší pohuto.

Blinkání vyznačuje se svým náhlým vznikem, bez všelkých obtíží a námahy u dítěte zcela žaludku a veselého; sotva že dítě zvrátilo, jest opět čilé a veselé, jako dřive. Pravé zvracení (z choroby) prozrazuje se obyčejně předchozími známkami: nevlí, zblednutím, neklidem, malým, zrychleným tepem, chladnými končetinami a pod.

Nemoci, při nichž se objevuje právě, obyčejné zvracení, můžeme rozdělit na dvě skupiny dle toho, počínají-li horečkou, anebo probíhají-li za normální (aneb nepatrně jen zvýšené) teploty.

A. Význam zvracení při prudkých, horečnatých nemocech jest různý dle stáří nemocného. Ve stáří 2-3 roku zvracejí malé děti téměř pravidelně při každé chorobě, jakmile teplota obnáší 39,5—40 st. C. Děti starší zvracejí obyčejně pouze na počátku některých chorob horečnatých (spála, ržže, neštovic, zánež pobříšnice a j.).

B. Zvracení bez horečky vyskytuje se též u chorob nejrozmanitějších. U dětí jest důležité, objevuje-li se zvracení za kašle (po záchvatu kašle) aneb bez něho.

1. Dítě zvrací za kašle obyčejně: při kašli zádušném (davném), při zánětech v hltanu, při katarrech průdušek.

2. Zvracení bez kašle i bez horečky může býti vzbuzeno podrážděním sliznice chorobného žaludku; sem patří zvláště katary žaludeční (nejm. známý katar pijáků — raný zvracení), vřed (zvracení krve), rakovina žaludeční a j.

Jindy vzniká zvracení podrážděním nervových ústředí, hlavně mozku (zánež plen mozkových, nádor mozkový, migréna). Při takovémto zvracení z podráždění mozového (velmi to závažné vždy znamená!) není bolesti, obtíží a nevolnosti v životě, jako při zvracení, dráždění žaludeční sliznice způsobeném. Při zvracení mozkovém zdá se, jakoby nemocný potravu z úst jen vyplivl a ne ji ze žaludku zvrátil; mimo to objeví se osudné zvracení toto i při prázdném žaludku a to hlavně tehdy, když nemocný prudec sebolu pohne (náhle se posadí, vstane).

V prvních měsících těhotenství objevuje se někdy neutišitelné vrnutí, jež trvati může celé týdny a měsíce a vyžaduje namnoze i zavedení předčasného porodu. Obyčejné vrnutí v těhotenství (hlavně z rána) mírní se tím, že těhotná žena užívá na lůžku a požívá vůbec pokrmy chladnější, v přestávkách, po malých částkách a soustech.

I tehdy, jakož platí pro ostatní druhy dávení, vyhoví pro první pomoc — po domácku — nejlépe úplný klid (v posteli), studené náčinky na žaludek (život), polykání kousků čistého ledu (pilulky ledové), zmrazená a pod.

Nemocný pak vždy povšechně vyvarovati se má úzkostlivě všeho škodlivého, o čem sám je ze zkušenosti přesvědčen, že jeho zdraví neuvědí.